

Underlag för avgränsningssamråd

Gällande miljökonsekvensbeskrivning för
Natura 2000-prövning, dispens naturreservat
samt genomförande av detaljplan och åtgärder i
Fjätervålen

Sweco Sverige AB
Uppdrag
Uppdragsnummer
Kund
Upprättad av
Granskad av
Datum
Dokumentreferens

556767-9849
Fjätervålen Natura 2000-prövning
30036332-007
Serneke Fastighetsstyrning AB
Emma Campbell, Karolina Nittérus
Marie Stafstedt Myhrman
2024-06-06
Underlag för avgränsningssamråd Fjätervålen N2000 mm_20240606.docx

Innehållsförteckning

1	Avgränsningssamråd.....	8
1.1	Syfte	8
1.2	Bakgrund och befintlig verksamhet	8
1.2.1	Befintlig anläggning och verksamhet	9
1.3	Planförslaget och planerade anläggningar	10
1.3.1	Ökad kapacitet vid utbyggnad enligt detaljplanen	10
1.3.2	Anläggningar inom skidområdet	11
2	Miljöbedömningsprocesser.....	14
2.1	Strategisk miljöbedömning	14
2.2	Specifik miljöbedömning	14
2.2.1	Påverkan i Natura 2000-områden.....	14
2.2.2	Dispens för åtgärder inom naturreservat	15
2.2.3	Artskydd	16
3	Förutsättningar	17
3.1	Områdesbeskrivning	18
3.1.1	Natur	18
3.1.2	Geomorfologi	19
3.1.3	Vattendrag	20
3.2	Natura 2000-områden	21
3.2.1	Långfjället-Städjan-Nipfjället (SE0620001).....	21
3.2.2	Fjätälven och Västvallen i StorFjätan (SE0620003)	23
3.3	Naturreservat.....	24
3.3.1	Städjan Nipfjället	24
4	Avgränsning.....	26
4.1	Avgränsning i sak.....	26
4.1.1	Natura 2000-prövning Långfjället-Städjan-Nipfjället (SE0620001).....	26
4.1.2	Natura 2000-prövning Fjätälven och Västvallen i StorFjätan (SE0620003)	34
4.1.3	Dispens från naturreservatsföreskrifter	36
4.1.4	Sammanfattning av avgränsning i sak.....	37
4.2	Geografisk avgränsning	38
4.3	Avgränsning i tid.....	38
4.4	Antaganden om kumulativa effekter	38
5	Innehåll i MKB	39
	Medverkande konsulter	40
	Referenser	41

Sammanfattning

Fjätervålen AB vill utveckla befintlig verksamhet i Fjätervålen med bland annat ny sittlift, toppstuga, hotell och fler boendeformer. Detta möjliggörs genom att en detaljplan tas fram och infrastruktur anläggs.

Fjätervålens skidanläggning ligger delvis inom Natura 2000-området, tillika naturreservatet, Långfjället-Städjan-Nipfjället (SE0620001). Öster om Fjätervålen ligger även Natura 2000-området Fjätälven och Västvallen i StorFjätan (SE0620003).

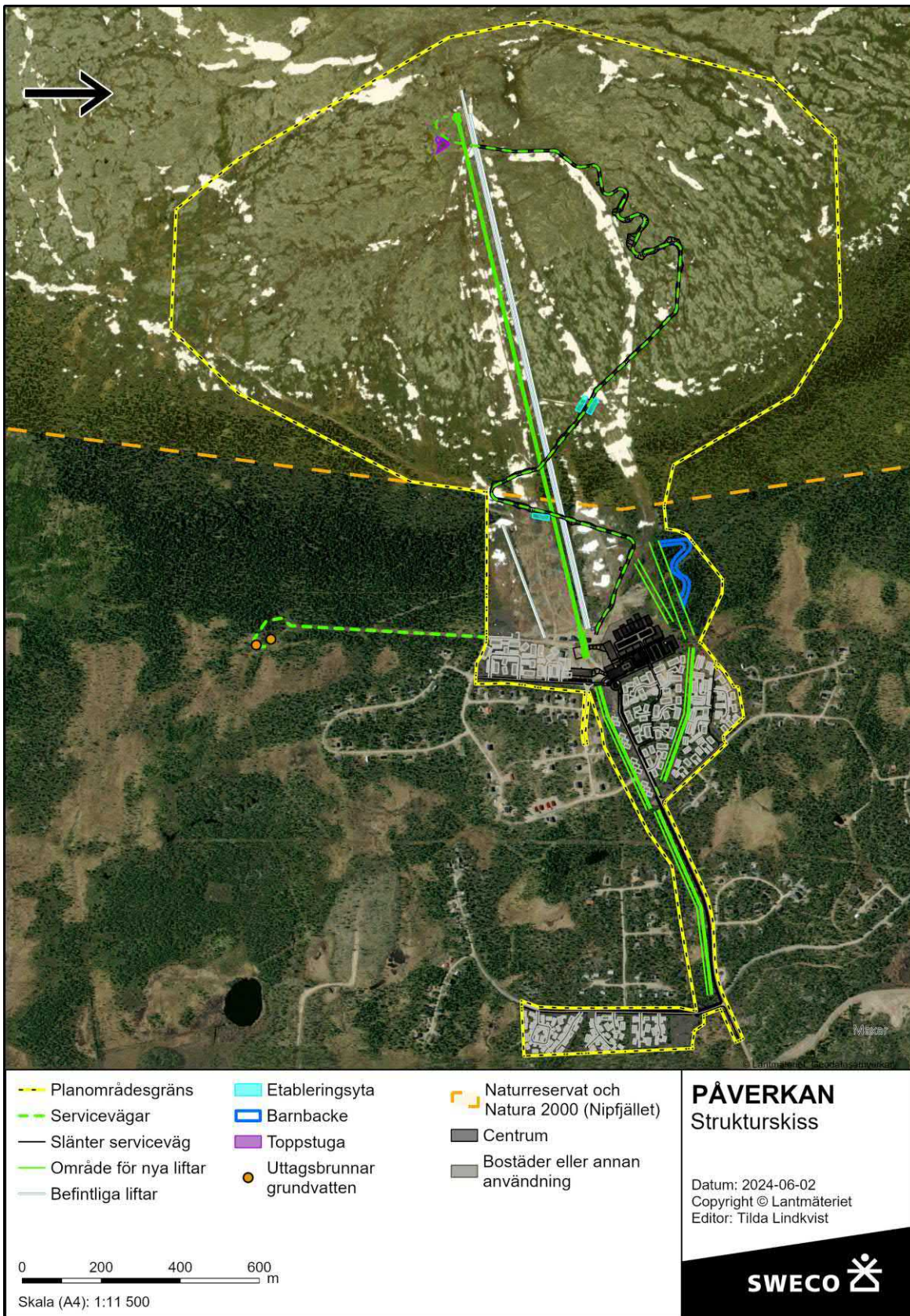
Att uppföra anläggningar och genomföra detaljplanen i och i anslutning till Natura 2000-områdena och reservatet kan innebära en risk för påverkan som inte är tillåten enligt miljöbalken och därför behöver tillstånd sökas hos Länsstyrelsen i Dalarnas län. Till tillståndsansökan ska en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) tas fram som visar vilka anpassningar som har gjorts och vilka hänsyn som tas för att negativa konsekvenser på de värden som områdena avser att skydda inte ska uppstå alternativt bli så små som möjligt. Denna process kallas specifik miljöbedömning och regleras i miljöbalken (MB).

I miljöbedömningsprocessen ska avgränsningen av den specifika miljökonsekvensbeskrivningens (MKB) innehåll samrådas med länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten och de enskilda som kan antas bli särskilt berörda av verksamheten eller åtgärden. Samråd ska även ske med de övriga statliga myndigheter, de kommuner och den allmänhet som kan antas bli berörda av verksamheten eller åtgärden.

Efter avgränsningssamrådet tas en tillståndsansökan med tillhörande MKB fram och lämnas till Länsstyrelsen för beslut.

Detta dokument är ett underlag för samråd om vad MKB ska innehålla. Underlaget ger en redovisning av vad verksamheten söker tillstånd för, vilka värden som finns i området och vad som bedömts viktigast att utreda och beskriva.

Detaljplanen tas fram i en angränsande process och en så kallad strategisk MKB ingår i planhandlingen. Detaljplanen reglerar markanvändning och genomförande i ett område beläget delvis inom och delvis utanför Natura 2000-områdenas och naturreservatets gränser. Områdesskyddet med tillhörande bevarandeplan, skötselplan och föreskrifter är överordnat detaljplanens bestämmelser inom Natura 2000-området och reservatets gränser. Tillstånd och dispens söks för åtgärder som lift, Toppstuga och serviceväg samt ett genomförande av detaljplanen som bland annat innebär anläggande av barnbacke, dagvattenhantering och ett ökat antal besökare i området. I figuren nedan visas en sammanställning av den påverkan som planeras att ske i området. Utöver det som det söks tillstånd för i föreliggande tillståndsprövningsprocess visas också på kartan de uttagsbrunnar för grundvatten som är föremål för en parallell tillståndsprövningsprocess. Avgränsningen av MKB för den tillståndsansökan samråds samordnat med denna.

Naturtyper som riskerar att påverkas är alpina rishedar (4060), fjällbjörkskog (9040) samt taiga (9010), åtgärdernas effekter på naturtypernas bevarandestatus bedöms i MKB. I Natura 2000-området och reservatet finns en rik fågelfauna och i bevarandeplanen finns ett flertal fågelarter utpekade som särskilt viktiga att bevara. Genom en sällningsprocess av inventerad, och i artportalen inrapporterad, fågelförekomst har 40 fågelarter avgränsats för konsekvensbedömning i MKB. Dessa fågelarter är; spillkråka, tretåig hackspett, ljungpipare, tjäder, orre, blåhake, grönfink, björktrast, rödvingetrast, buskskvätta, svartvit flugsnappare, ärtsångare, talltita, gök, rödstjärt, järnsparv, dalripa, fjällripa, fjällpipare, stenfalk, pärluggla, sparvuggla, hökuggla, gråspett, lavskrika, järpe, tornseglare, hussvala, kråka, mindre hackspett, enkelbeckasin, duvhök, tallbit, gulsparv, gråsiska, tofsmes, sävsparv, bergfink, kungsörn och ringtrast.

MKB kommer även att innehålla en bedömning av påverkan på naturreservatets syften och bevarandemål.

Som bilaga till detta dokument finns ett förslag på innehållsförteckning i MKB.

1 Avgränsningssamråd

Vid undersöknings- och avgränsningssamråd för Detaljplan i Fjätervålen (Lillfjäten 5:280, Lillfjäten 5:326 och del av Lillfjäten 5:7) under våren 2022 har Länsstyrelsen i Dalarnas län delat Älvdalens kommuns bedömning att ett genomförande av detaljplanen med tillhörande anläggningar inom skidområdet riskerar att ge betydande miljöpåverkan och att det krävs Natura 2000-tillstånd samt dispens från naturreservatsföreskrifter.

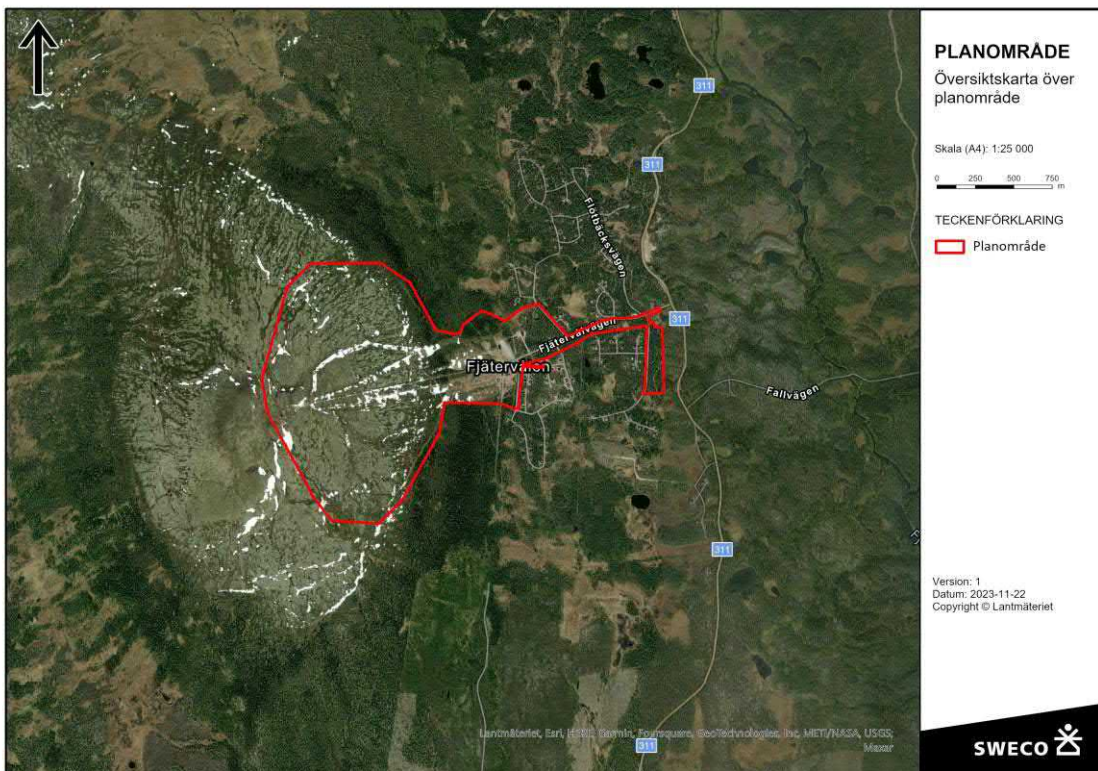
1.1 Syfte

Denna handling utgör underlag för avgränsningssamråd enligt 6 kap 28-30 § gällande specifik miljökonsekvensbeskrivning (MKB) till ansökan om tillstånd enligt 7 kap 28a § miljöbalken och dispens från reservatsföreskrifterna för påverkan i och utanför miljön i Natura 2000-området Långfjället-Städjan-Nipfjället (SE0620001) tillika naturreservatet Städjan-Nipfjället samt Natura 2000-området Fjätälven och Västvallen i StorFjäten (SE0620003).

1.2 Bakgrund och befintlig verksamhet

Fjätervålen är beläget i Älvdalens kommun, med Idre och Särna som närmaste tätorter. Området vilket nu planläggs som detaljplan omfattar ca 215 hektar väster om länsväg 311, se Figur 1.

Figur 1 Preliminärt planområde markerat i rött ligger i anslutning till väg 311.

1.2.1 Befintlig anläggning och verksamhet

Fjätervålens skidanläggning och stugby grundades på 1960-talet och under 1970-talet byggdes de första stugorna och första släpliften. Fjätervålens fjälltopp ligger 1002 m över havet och det finns 18 nedfarter i olika svårighetsgrader. I Fjätervålen finns Dalarnas högsta skidbacke och anläggningens längsta nedfart är 3000 meter. Vintertid finns det ca 400 000 m² pistad åkyta. I dagsläget finns det fyra liftar varav två är så kallade bygglifftar och två är knapplifftar.

Vid foten av fjället är lutningen flackare och det finns 48 km längdspår, där 4,6 km är elljusspår. I området finns även skidshop, skidskola, livsmedelsbutik, stuguthyrning, värdshus och möjligheter att ta skoterturer och hundspann. Fjätervålen AB driver värdshuset och anläggningen. Skoterturer och hundspann drivs av fristående entreprenörer. Stugorna är privatägda, men hyrs ut veckovis. (www.fjatervalen.se)

Totalt arbetar cirka 40 personer i Fjätervålen under vinterhalvåret varav fem personer året runt. Sommartid kan inte fjället nås med lift, men besökare kan utgå från Fjätervålen och vandra upp på fjället.

Under 2024 kommer nya vandringsleder runt och upp på fjället att märkas upp och en cykelled att anläggas nedanför fjället.

Parallellt med föreliggande tillståndsansökning söks tillstånd för grundvattenuttag söder om Fjätervålens centrum. Det projekteras även för en överföringsledning mellan Fjätervålen och avloppsreningsverket i Idre.

1.3 Planförslaget och planerade anläggningar

Detta förslag till avgränsning av MKB för tillståndet baseras på utkastet till planförslaget så som det kommer att vara utformat i granskningskedet samt de förslag på anläggningar som behövs för utvecklingen av skidområdet.

Planförslaget så som det såg ut vid samrådet hösten 2023 har omarbetats och anpassats på flera sätt för att minska miljöpåverkan och bättre uppfylla verksamhetsutövarens behov. I samrådet blev det tydligt att markens beskaffenhet behövde utredas ytterligare i vissa av planens delområden. Detta för att säkerställa att en exploatering kan genomföras utan negativa konsekvenser för exempelvis vattenflöden. Områden som tagits bort från samrådsversionen av planen och som utreds vidare parallellt är myrområden i söder och norr.

Planförslaget omfattar inför granskning en centrumdel där hotell- och restaurangverksamhet samt flerbostadshus får uppföras. Denna del kommer även möjliggöra parkering för dagsgäster. Planförslagets östra del möjliggör olika typer av boenden samt en transportlift för att kunna ta sig till och från skidområdet utan att behöva använda bil.

Fjällets östsluttning börjar vid fjällets fot och fortsätter upp på den topp där befintlig släplift slutar. Vid hänvisning till "toppen" av fjället menas i detta dokument platsen där byggrätt och liftars slutstationer återfinns. Fjätervålen har även en högre belägen topp, väster om planområdet. Sluttningen och toppen föreslås preliminärt ges användningsområde N₁ – Skidområde och annat friluftsliv. Vid toppen planläggs för en byggrätt för besöksanläggning, där en så kallad toppstuga med restaurang, WC och lokal att värma sig i vintertid kan uppföras.

1.3.1 Ökad kapacitet vid utbyggnad enligt detaljplanen

Vid en utbyggnad av detaljplanen med ca 5 500 bäddar beräknas gästnätterna bli cirka 480 000 på ett helår, varav ca 350 000 inträffar under vintersäsongen och 130 000 övrig tid. I Tabell 1 visas uppskattat antal boendegäster fördelat på säsong i nuläget och vid framtida utbyggd detaljplan. I Tabell 2 visas uppskattat antal skidåkare i skidanläggningen fördelat över vintersäsongen i nuläget respektive vid utbyggd detaljplan.

Eftersom besöksnäringen, och fjällanläggningar i synnerhet, är säsongsbetonad och påverkas av när skollov infaller kommer det även fortsatt att vara svårt att hålla öppet vissa perioder på året, exempelvis efter påsk fram till midsommar samt veckor i oktober och november. Påsken infaller dessutom olika varje år. Vår prognos vid utbyggd detaljplan är att säsongen kommer att förlängas med några veckor på sommaren och tidig höst, men att det även fortsatt kommer att vara stängt vissa veckor under året.

Det är därför ganska få veckor under året som fjällanläggningar har full beläggning. Med full beläggning avses att alla stugor eller lägenheter är uthyrda vilket sällan (eller i princip aldrig) innebär att alla *bäddar* nyttjas.

Tabell 1 Uppskattat antal boendegäster per säsong i nuläget respektive utbyggd detaljplan.

Vintersäsong	Högsäsong (jul, nyår, sportlov, påsk)	Mellansäsong (v.5-6, 10-14)	Lågsäsong (v.44-51, 2-4)
Nuläge	400-700 per dag	150-250 per dag	70-150 per dag
År 2035 (efter utbyggnad)	3900-4400 per dag	1900 per dag	550-1000 per dag
Sommarsäsong	Högsäsong (v.27-32)	Mellansäsong (v.25-26, 33-37)	Lågsäsong (v. 38-39)
Nuläge	100-150 per dag	60-70 per dag	30-40 per dag
År 2035 (efter utbyggnad)	2200 per dag	800-1000 per dag	440-550 per dag

Tabell 2 Uppskattat antal skidåkare i skidanläggningen fördelat över vintersäsongen i nuläget respektive utbyggd detaljplan.

Vintersäsong	Högsäsong (jul, nyår, sportlov, påsk)	Mellansäsong (v.5-6, 10-14)	Lågsäsong (v.44-51, 2-4)
Nuläge	380-650 per dag	240-340 per dag	100-120 per dag
År 2035 (efter utbyggnad)	2400-2600 per dag	1150-1250 per dag	330-600 per dag

Driften av anläggningen bedöms vara i stort sett den samma som i nuläget. Eftersom endast ett mindre område för barn anläggs utöver befintliga nedfarter kommer pistning av nedfarter och längdspår ske varje kväll vintertid som i nuläget. Skötselbehovet sommartid med servicefunktioner kring de nya vandringslederna kan öka med ökat besökstryck. Nedanför fjället kommer en större förändring av skötseln ske, då hotell och fler bäddar ger förutsättningar för restauranger, butiker med mera vilket bedöms kräva uppåt 100-150 anställda mot i nuläget fem fast anställda och ca 35 säsongsanställda.

1.3.2 Anläggningar inom skidområdet

Verksamhetsutövaren bedömer att kritiska investeringar för att kunna genomföra detaljplanen i sin helhet är att en stolslift, en toppstuga och en serviceväg upp till toppen tillåts uppföras.

Ansökan om tillstånd för påverkan inom Natura 2000-området och naturreservatet avser således dels detaljplanen som helhet, dels anläggningarna stolslift, toppstuga och serviceväg, se Figur 2.

Figur 2 Karta över Fjätervålen med detaljplanegräns, preliminär struktur samt åtgärder. Tryckstegringsstationer ingår i servicevägen till toppen och en etableringsyta tillkommer runt toppstugan och liftens toppstation. I kartan visas även de uttagsbrunnar för grundvatten som tillståndsprövning sker för parallellt med denna.

1.3.2.1 *Lift*

En stolslift anläggs i och strax söder om befintlig liftgata från fjällfot i centrumdelen till toppen på Fjätervålen vid 995 m höjd öh. Träd behöver avverkas inom naturvärdesobjekt 13 (se Figur 4 nedan) som är beläget i Natura 2000-området och reservatet. Detta för att liftkorgarna ska gå fritt och att evakuering ur liftkorgar ska kunna ske vid behov. Vidare påverkas alpin rished inom naturvärdesobjekt 7. Ett antal alternativa placeringar har utretts. Slutligt förslag till placering konsekvensbedöms i MKB, de resterande placeringarna beskrivs och motiv till bortvalda alternativ presenteras i separat PM, bilaga 2:4.

1.3.2.2 *Toppstuga*

Där liften angör toppen finns en byggrätt i plankartan. Byggrätten avser att möjliggöra en toppstuga för restaurangverksamhet med mera. Uppförande av toppstuga påverkar alpin rished inom naturvärdesobjekt 7. Den påverkar även till viss del landskapsbild och tillgänglighet till friluftsliv inom reservatet. Toppstugan ligger strax utanför gränsen för riksintresse för rennäring och riksintresse kärnområde enl 3 kap. 5 § MB. Olika placeringar av toppstugan har utretts. Slutligt förslag till placering konsekvensbedöms i MKB, de resterande placeringarna beskrivs och motiv till bortvalda alternativ presenteras i separat PM, se bilaga 2:4.

1.3.2.3 *Serviceväg*

För att kunna bygga liftens slutstation och toppstuga samt bedriva verksamhet i toppstugan och underlätta servicearbete i liften planeras en serviceväg upp till toppstugan. Anläggande av serviceväg kommer främst att påverka alpin rished inom naturvärdesobjekt 7, men även tänga fjällbjörkskogen i naturvärdesobjekt 10 samt barrskog i naturvärdesobjekt 13. Det är även risk för påverkan på geomorfologiska värden och hydrologi inom reservatet. Erforderlig vatten- och avloppsledning upp till toppstugan avses att samlokaliseras i servicevägens väggkropp. Servicevägen kommer att användas under snöfri säsong. Vintertid kommer servicevägen att vara belägen under snön i opistat område. Alternativa vägplaceringar har utretts och förslag har även bearbetats i detalj. Slutligt förslag till vägens placering konsekvensbedöms i MKB, de resterande vägplaceringarna beskrivs och motiv till bortvalda alternativ presenteras i PM, se bilaga 2:4.

2 Miljöbedömningsprocesser

2.1 Strategisk miljöbedömning

Eftersom Älvdalens kommun konstaterade att detaljplaneförslaget kan antas medföra en betydande miljöpåverkan gjordes en strategisk miljöbedömning och en miljökonsekvensbeskrivning togs fram för samrådsförslaget av detaljplanen. I miljökonsekvensbeskrivningen beskrevs effekter och konsekvenser för bland annat naturmiljön i hela planområdet utifrån den kunskap som då fanns.

Inför granskningen av detaljplanen har ytterligare utredningar gjorts. Bedömning av effekter för värden som utpekats inom Natura 2000-området och reservatet kommer att hanteras särskilt i den specifika miljöbedömningen och MKB som avgränsas i detta dokument.

2.2 Specifik miljöbedömning

2.2.1 Påverkan i Natura 2000-områden

Ett avgränsningssamråd i den specifika miljöbedömningen av påverkan på Natura 2000-område ska omfatta verksamhetens eller åtgärdens lokalisering, omfattning och utformning, de miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra i sig eller till följd av yttre händelser samt miljökonsekvensbeskrivningens innehåll och utformning.

Gällande miljökonsekvensbeskrivningens innehåll och utformning ska enligt 6 kap. 36 § miljöbalken en miljökonsekvensbeskrivning till en ansökan om Natura 2000-tillstånd innehålla en beskrivning av verksamhetens eller åtgärdens konsekvenser för syftet med att bevara området, en redogörelse för de alternativ som har övervägts med en motivering till varför ett visst alternativ valts samt de uppgifter som i övrigt behövs för prövningen. Om miljökonsekvensbeskrivningen upprättas enbart för en prövning enligt 7 kap. 28 b § miljöbalken, kan innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen begränsas till de uppgifter som behövs för den prövningen.

Tillståndsprövningen avgränsas till att omfatta:

1. Planerade byggnationer inom Natura 2000-området och naturreservatet på fjället samt konsekvenser av ett genomförande av detaljplanen.

Punkt 1 avser i huvudsak påverkan på Natura 2000-området och naturreservatet Långfjället-Städjan-Nipfjället (SE0620001) genom anläggande av stolslift, toppstuga, serviceväg. Konsekvenser av byggnationer, utanför det område som är naturreservat och Natura 2000-område, vilka kan påverka

bevarandevärdena inom Natura 2000-området samt skyddade arter, kommer också hanteras i MKB.

2. Planerade byggnationer utanför Natura 2000-området och naturreservatet (nedanför fjället) och konsekvenser av ett genomförande av detaljplanen.

Punkt 2 avser i huvudsak detaljplanens genomförande med avseende på risken för att sprida föroreningar och sediment till Natura 2000-området Fjätälven och Västvallen i Storfjätan (SE0620003).

MKB ska innehålla en bakgrund som beskriver planområdet och Natura 2000-områdena, metoder och bedömningsgrunder som visar hur bedömningarna gjorts, en presentation av alternativ som utretts och en redogörelse över de anpassningar som gjorts inom ramen för arbetet med planförslaget och utformningen av åtgärderna.

Ansökan om tillstånd och den specifika miljöbedömningen är en process som löper parallellt med planarbetet och arbetet med den strategiska miljöbedömningen.

Till denna avgränsningshandling biläggs:

Bilaga 1:1 – Tabell fågelobservationer

Bilaga 1:2 – Avgränsning fågelarter

Bilaga 1:3 – Förslag till innehållsförteckning specifik MKB

Bilaga 2:1 – Geomorfologisk kartering 2023

Bilaga 2:2 – Naturvärdesinventering, 2022, reviderad 202311

Bilaga 2:3 – Fågelinventering 2023

Bilaga 2:4 – PM Alternativredovisning

2.2.2 Dispens för åtgärder inom naturreservat

Att uppföra byggnader och anläggningar inom naturreservatet kräver dispens från gällande föreskrifter. En dispens kan endast meddelas om särskilda skäl föreligger och den planerade verksamheten inte strider mot naturreservatets syften. För att ansöka om dispens för åtgärder inom naturreservatet görs en ansökan normalt i Länsstyrelsens webbformulär "Ansökan om tillstånd och dispens i skyddade områden". Då planen och åtgärderna är lokaliserade inom område som både är naturreservat och Natura 2000-område görs en samlad ansökan och konsekvensbedömning för båda skyddsformerna i specifik MKB.

MKB kommer att innehålla:

- Redogörelse av naturreservatets syften samt hur planerade byggnationer inom naturreservatet kan komma att påverka dessa.
- Redogörelse för vilka särskilda skäl som föreligger för dispens i det aktuella fallet.
- Redogörelse av samtliga områden av riksintresse som byggnationer planeras inom, vilka värden de har samt vilken påverkan aktuella byggnader kommer att utgöra på områden av riksintressen.
  - Riksintresse för naturvård Nr 2 Långfjället-Juttulslätten-Nipfjället-Städjan
  - Riksintresse för friluftsliv FW 04 Städjan-Nipfjället

- Riksintresse rennäring

Ett utförligare förslag på innehållsförteckning i MKB ges i kapitel 5.

2.2.3 Artskydd

De planerade byggnationerna kan komma att beröra arter som skyddas med stöd av artskyddsbestämmelser i MB 8 kap. Alla fåglar är skyddade, men några av fågelarterna är även utpekade Natura 2000-arter.

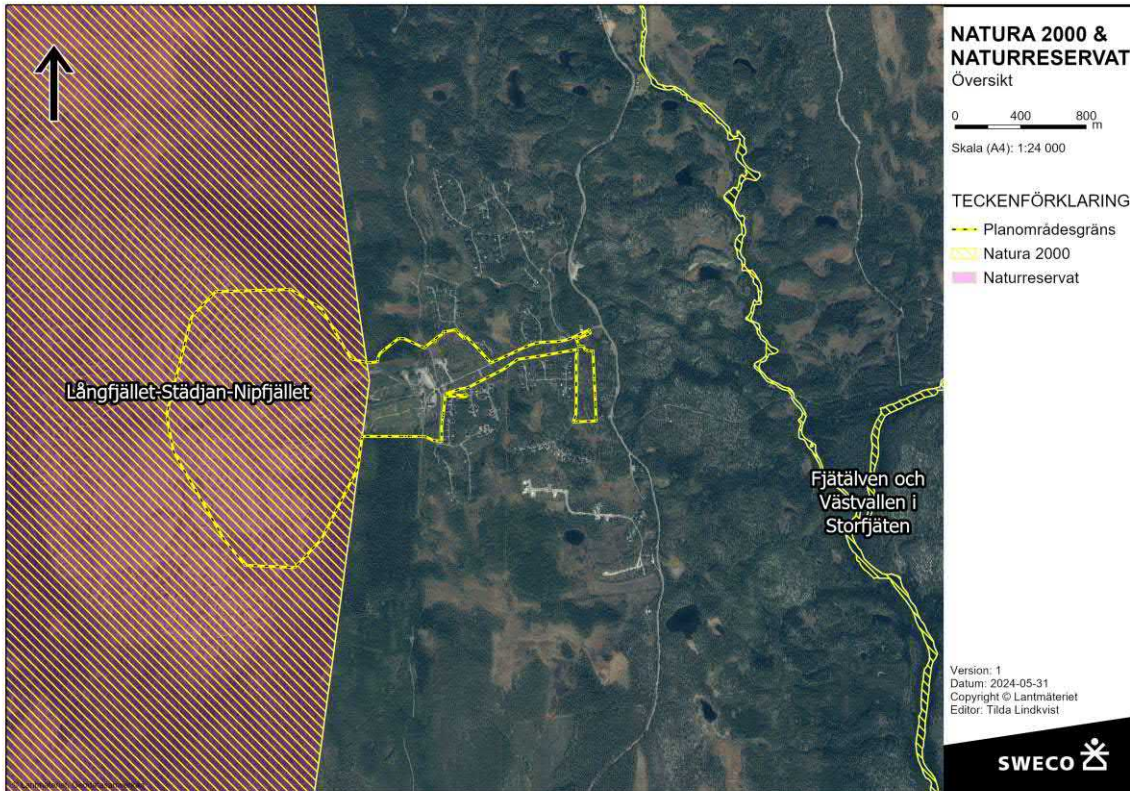
För att de olika prövningarna ska kunna ske på ett samlat sätt tas två PM fram, en som hanterar artskyddet för arter (utom fågel) som inte ingår i Natura 2000 och en som hanterar skyddet av fågel både kopplar till artskyddsförordningen och lagstiftningen kring Natura 2000. Om en påverkan inte kan undvikas kommer separat ansökan om dispens från artskyddsbestämmelserna sökas för de arter som inte ingår i Natura 2000-området.

3 Förutsättningar

Planområdet sträcker sig in i Natura 2000-området Långfjället-Städjan-Nipfjället (SE0620001). Natura 2000-området sammanfaller i stort sett med naturreservatet Städjan-Nipfjället och omfattar tillsammans 24 657,9 ha, se Figur 3 till vänster i kartan. Natura 2000-området avsattes utifrån Fågeldirektivet (SPA) 1996, men är i nuläget avsatt både utifrån Fågeldirektivet (SPA) och Art- och habitatdirektivet (SCI). Området har en gällande bevarandeplan (Länsstyrelsen i Dalarnas län, 2016). Bevarandeplanen reviderades och integrerades med skötselplanen för naturreservatet Städjan-Nipfjället vid skötselplanens revidering 2020. Ett antal föreskrifter i skötselplanen har överklagats och är i nuläget ej beslutad. Underlag om Natura 2000-området har hämtats från den reviderade bevarandeplanen enligt önskemål från Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Norr om planområdet rinner Flötbäcken i väst-östlig riktning och utgör ett biflöde till älven Lill-Fjätan. Lill-Fjätan förenas längre söder ut med den större älven Fjätälven. Lill-Fjätan och Fjätälven är en del av Natura 2000-området Fjätälven och Västvallen i Storfjätan (SE0620003) avsatt utifrån art- och habitatdirektivet (SCI), se Figur 3 till höger i kartan. Natura 2000-området avsattes 2002 och omfattar 299 ha. En bevarandeplan finns framtagen. (Länsstyrelsen i Dalarnas län, 2005)

Figur 3 Karta över Fjätervålen och planområdet i relation till Natura 2000-områden och Naturreservat. Långfjället – Städjan – Nipfjället utgör både Natura 2000-område och naturreservat.

3.1 Områdesbeskrivning

3.1.1 Natur

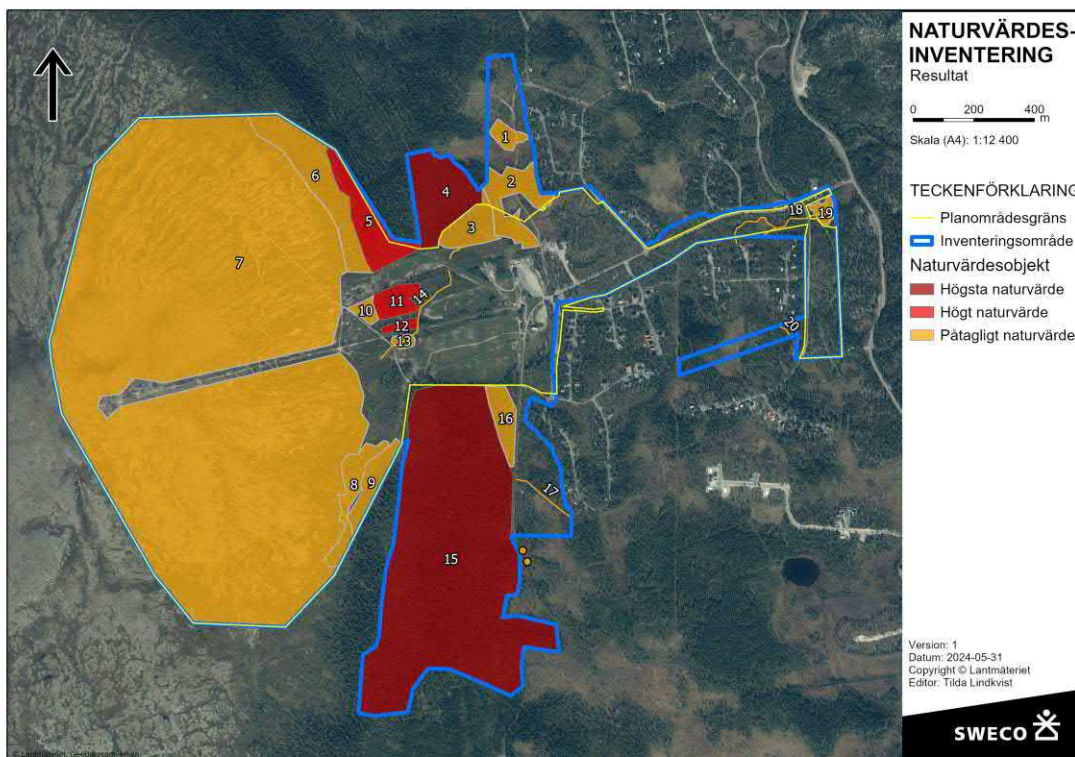
Området kring Städjan och Nipfjället karaktäriseras av mestadels opåverkade naturtyper med naturlig artsammansättning och ekologisk funktion. I området finns spår av renskötsel, fasta bosättningar och fåbodbruk.

Det finns en stor variation av träd i skogarna med hänsyn till trädslag, ålder och dimension. Tallskogen har påverkats av flera skogsbränder som präglar skogens karaktär. På sina platser finns inslag av större mängder död ved i olika nedbrytningsstadier och dimensioner. Det finns goda förutsättningar för stor artrikedom för växter och djur i området.

I området finns vidsträckta våtmarker och i norra delen finns inslag av artrika rikkärr. Fjällhedarna är av typisk karaktär för norra Dalarnas fjällvärld med karga rishedar och höjdmassiven ger området dess karaktär. Dessa höjdmassiv tillför området kargare fjällmiljöer där olika alpina arter trivs. I området finns bland annat mosippa, nordlåsbräken, klubbmossa, broktagel, liten sotlav, fläckporing, gräddporing och isabellporing. Området besöks till och från av de fyra stora rovdjuren samt utter, kungsörn och berguvar.

Ur ett kulturhistoriskt och landskapsmässigt perspektiv är de myrslogar (äldre ej stängslade betesängar) och ängslador som finns kvar inom området betydelsefulla. Inne i de äldre skogarna finns även spridda äldre stubbar som även de är kulturhistoriskt intressanta och visar spår av aktiv renskötsel och samisk närvaro i området under lång tid.

Naturvärdesinventeringar är genomförda i och i anslutning till planområdet i Fjätervålen. I Figur 4 visas avgränsade naturvärdesobjekt i det inventerade området (blå linje, Sweco, 2022) Naturvärdesinventeringen i sin helhet återfinns i bilaga 2:1.

Figur 4 Karta med naturvärdesobjekt markerade (Sweco, 2022). Planområdet visas med gul linje, som bitvis sammanfaller med blå linje.

3.1.2 Geomorfologi

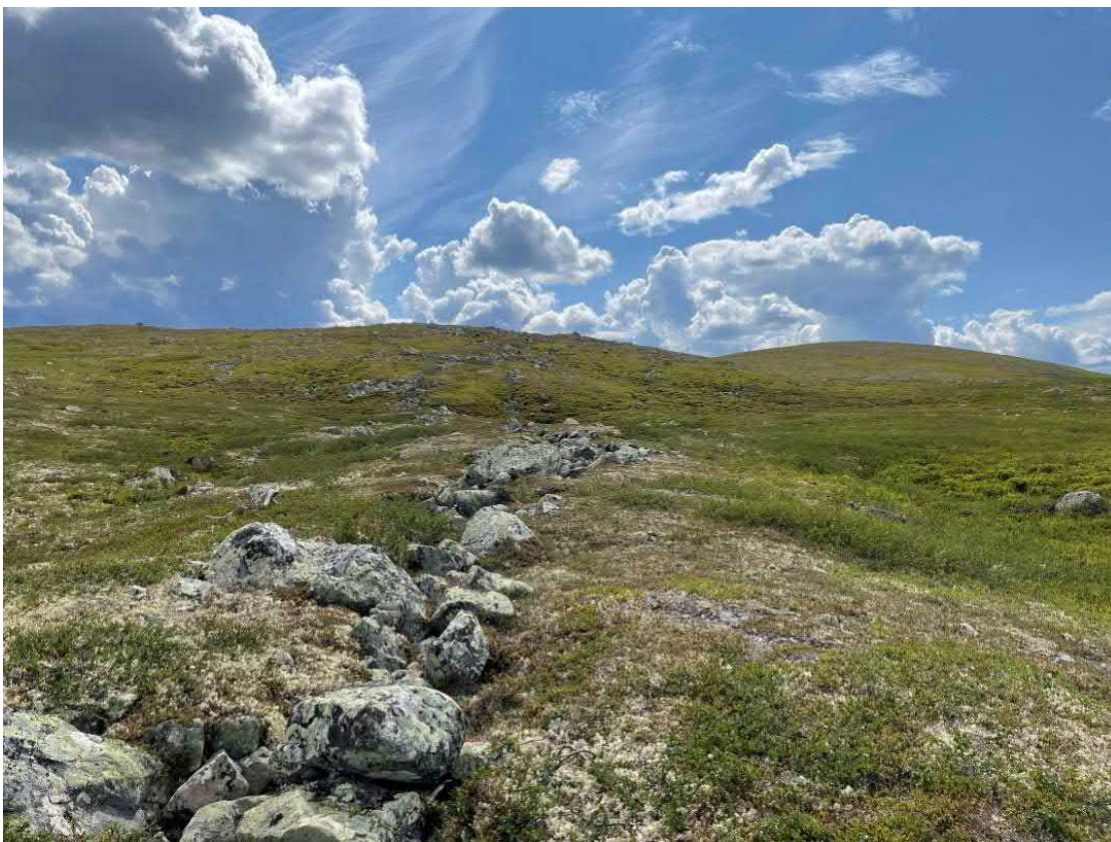
Naturreseptatet kan topografiskt beskrivas som ett lågfjällsområde. Den norra delen karakteriseras av ett antal isolerade vålar som reser sig ur en högplatå, en slags fjällsockel. Den södra delen är tydligare uppdelad i lågfjäll och mellanliggande dalgångar.

I området finns geomorfologiska naturvärden och Fjätervålen är välkänt som nyckelområde för geologisk - morfologisk forskning. Områdets geomorfologiska värden ligger främst i den stora variationen av glaciala och glacifluviala formelement. De geomorfologiska värdena tas dels upp som ett viktigt värde (riksvärden) i beskrivningen av Riksintresseområde för naturvård, FW 02 Långfjället-Juttullslätten-Nipfjället-Städjan. De geomorfologiska värdena tas även upp som ett viktigt värde i naturreseptatet. Sist i Länsstyrelsens skötselplan för reseptatet finns underlaget "Geomorfologi i Städjan-Nipfjällets

naturreservat" (Länsstyrelsen i Dalarnas län, 2020). I underlaget beskrivs bland annat att det förekommer åsformationer som utgör höga naturvärden vid Fjäternvålen.

Med anledning av pågående detaljplanering i området genomfördes en geologisk- och morfologisk kartering under juni 2023 i syfte att fördjupa kunskapen om värdena på östsluttningen inom området för skidanläggningen. (Sweco, 2022) I karteringen identifierades bland annat en frostmarkstruktur och olika typer av slukåsar (se exempel i Figur 5) på östsluttningen. Karteringen med identifierade naturvärden återfinns på karta i bilaga 2:2.

Enligt bilaga till bevarande- och skötselplan är ett starkt önskemål, som gäller för såväl detta reservat som för andra reservat i norra Dalarna, att länsstyrelsen informerar universiteten när dispenser beviljas för åtgärder som kan påverka de geomorfologiska värdena.

Figur 5 Frostmarkstruktur (överst i bild) som övergår i slukås med tudelad yta. (Sweco, 2023)

3.1.3 Vattendrag

Öster om planområdet rinner älven Lill-Fjätan ner i Stor-Fjätan. Stor-Fjätan kommer från länsgränsen i norr och är ett oreglerat biflöde till Österdalälven. Den sträcker sig från förfjällsterrängen i och nära Härjedalen ned till utloppet i Särnasjön. Ungefär mitt på vattendragssträckan Stor-Fjätan ansluter biflödet Lill-Fjätan och det är här huvudfåran byter namn från Stor-Fjätan till Fjätan.

Höga naturvärden i och i anslutning till sjöar och vattendrag är ofta kopplade till naturlig flödesdynamik och opåverkad omgivning. Den helt oreglerade vattenföringen i Fjätälvens vattensystem upprätthåller en stor variation av bottensubstrat, vegetation och strandstrukturer och därmed förutsättningarna

för naturligt förekommande arter av växter och djur. (Länsstyrelsen i Dalarnas län, 2020)

Vissa biflöden till Natura 2000-området har identifierats som särskilt värdefulla. Att dessa vattendragssträckor håller en god status och att extra hänsyn tas längs med och i deras närhet är mycket viktigt för att undvika negativa effekter på huvudfåroarna. Strax norr om planområdet i Fjätervålen rinner Flötbäcken ner från fjället till Lill-Fjätan och är utpekad som ett särskilt värdefullt biflöde.

3.2 Natura 2000-områden

3.2.1 Långfjället-Städjan-Nipfjället (SE0620001)

Natura 2000-området har en total yta om ca 24 700 ha. Syftet med Natura 2000- området är att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper och arter som utgjort grund för utpekandet av området. Syftet ska uppnås genom att kalvfjäll, skogsmark, myr och övriga naturmiljöer med dess flora och fauna utvecklas fritt.

De prioriterade bevarandevärdena är de i huvudsak orörda fjällmiljöerna samt de urskogsartade, till stor del brandpräglade skogsmiljöerna. Till de prioriterade bevarandevärdena hör även de vidsträckta våtmarksområdena med inslag av källor och rikkärr, de föga påverkade sjöarna och vattendragen samt områdets allmänt orörda karaktär med ofta rik förekomst av hotade arter.

För att områdets naturvärden ska bevaras måste det undantas från skogsbruk samt genomgå skötsel via naturvårdsbränning. Naturvårdsbränningen är viktig för att bibehålla och utveckla skogens brandpräglade kvalitéer som utgör kärnan i områdets naturvärden. Området ska präglas av naturlig dynamik och frånvaro av annan mänsklig påverkan än jakt, fiske eller friluftsliv. Renbete ingår som ett viktigt inslag för att bevara områdets naturliga ekologiska dynamik. Kulturbetingade naturvärden vid fåbodställen ska så långt möjligt värnas genom bete eller slätter. (Länsstyrelsen i Dalarnas län, 2020).

3.2.1.1 *Utpekade naturtyper och arter i bevarandeplanen*

Naturtyper och arter som ska bevaras i området redovisas i Tabell 3 nedan. I tabellen redovisas även respektive naturtyp och arts bevarandetilstånd. (Länsstyrelsen i Dalarnas län, 2020)

Tabell 3 Naturtyper och arter som ska bevaras i området.

Naturtyper	Bevarande-tillstånd	Fågelarter	Bevarandetilstånd
Dystrofa sjöar och småvatten (3160)	Ej gynnsamt	Smålom (A001)	Gynnsamt
Alpina vattendrag med örtrik strandvegetation (3220)	Ej gynnsamt	Kungsörn (A091)	Gynnsamt
Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260)	Gynnsamt	Fiskgjuse (A094)	Gynnsamt
Gräs och rishedar nedanför trädgränsen (4030)	Gynnsamt	Stenfalk (A098)	Gynnsamt
Rishedar ovanför trädgränsen (4060)	Gynnsamt	Tjäder (A108)	Gynnsamt
Videbuskmarker ovanför trädgränsen (4080)	Gynnsamt	Trana (A127)	Gynnsamt
Fuktängar med blåtätel och starr (6410)*	Gynnsamt	Fjällpipare (A139)	Gynnsamt
Nordliga översvämningsängar (6450)	Gynnsamt	Ljungpipare (A140)	Gynnsamt
Öppna svagt välvda mossor, fattiga och intermediära kärr och gungflyn (7140)	Gynnsamt	Brushane (A151)	Gynnsamt
Aapamyrr (7310)*	Gynnsamt	Smalnäbbad simsnäppa (A170)	Gynnsamt
Silikat-rasbranter (8110)	Gynnsamt	Silvertärna (A194)	Gynnsamt
Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar (8220)	Gynnsamt	Berguv (A215)	Ej gynnsamt
Västlig taiga (9010)*	Gynnsamt	Spillkråka (A236)	Gynnsamt
Fjällbjörkskog (9040)	Gynnsamt	Tretåig hackspett (A241)	Gynnsamt
Lövsumpskog (9080)*	Gynnsamt	Hökuggla (A456)	Gynnsamt
Skogbevuxen myr (9740)*	Gynnsamt		
Däggdjur			
Lodjur (1361)	Gynnsamt		
Järv (1912)*	Gynnsamt		

3.2.2 Fjätälven och Västvallen i StorFjätan (SE0620003)

Syftet med Natura 2000-området är att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper och arter som utgjort grund för utpekandet av området. Områdets förhållanden ska präglas av en naturlig dynamik och en minimering av annan mänsklig påverkan än ett skonsamt friluftsliv och ett ekologiskt hållbart fiske. Områdets vattendrag ska bibehålla en naturlig hydrologisk regim som inkluderar stora säsongsvariationer med bland annat återkommande översvämningar. Detta är en förutsättning för att bevara nämnda arter och naturtyper.

Riskerna för föroreningar av områdets vattenkvalitet har koppling till avloppsfrågor, olika industri- eller företagsetableringar mm. Området kring Fjätälven är mycket glesbefolkat och påverkan av föroreningar från befintlig bebyggelse och näringsverksamhet bedöms som relativt små. Dock finns risker vid nyexploatering eller utökning av turistanläggningar som skidanläggningar, stugbyar, campingplatser och liknande.

Syftet ska uppnås genom att den naturliga hydrologin och morfologin bevaras, eller förbättras, i de områden eller platser den bedöms vara påverkad eller skadad. Den huvudsakliga morfologiska påverkan kommer från vattendragsrensningar som utfördes under flottningsepoken, men det finns även lokal påverkan utmed älvens sträckning som kan behöva återställas. Förekomst och bevarandestatus av utter och de karaktäristiska fiskarterna öring och harr är till stor del kopplade till hydrologiska, morfologiska och vattenkemiska förhållandena i huvudfåran och biflöden. Åtgärder för att främja bevarandestatusen för dessa är i huvudsak desamma som för älvens hydrologiska och fysiska förhållanden. (Länsstyrelsen i Dalarnas län, 2005)

3.2.2.1 Utpekade naturtyper och arter i bevarandeplanen

Naturtyper och arter som ska bevaras i området redovisas i Tabell 4 nedan. I tabellen redovisas även respektive naturtyp och arts bevarandetillstånd. (Länsstyrelsen i Dalarnas län, 2020)

Tabell 4 Naturtyper och arter som ska bevaras i området.

Naturtyper och däggdjur	Bevarandetillstånd
Större vattendrag (3210)	Ej gynnsamt
Mindre vattendrag (3260)	Ej gynnsamt
Svämningar (6450)	Ej känt
Trädklädd betesmark (9070)	Ej känt
Utter <i>Lutra lutra</i> (1355)	Gynnsamt

3.3 Naturreservat

3.3.1 Städjan Nipfjället

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer, tillgodose behov av områden för friluftslivet samt skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter.

Reservatet är indelat i nio olika skötselområden. Skötselområdena har bevarandemål och åtgärder kopplade till sig.

Bevarandemålen har utformats i enlighet med de nationella riktlinjer som gäller för formulering av bevarandemål för skyddad natur.

1. Äldre skog med fri utveckling
2. Brandpräglad barrskog
3. Våtmarker
4. Sjöar och vattendrag
5. Kalfjäll
6. Hävdbebyggade marker
7. Särskilda artförekomster
8. Fornlämningar och andra särskilt värdefulla kulturmiljöer
9. Friluftsliv och anläggningar

Skötselplan och föreskrifter för naturreservatet reviderades och integrerades med bevarandeplanen för Natura 2000-området år 2020. Ett antal föreskrifter (A1-A13) i skötselplanen har överklagats, men skötselplanen gäller med undantag för föreskrifterna A1-A13. (www.lansstyrelsen.se/dalarna, 2023).

Reservatet har så kallade aktivitetszoner inom vildmarkszonen. Aktivitetszonerna pekar ut de områden som används mer frekvent av friluftslivet. Fjätervålen ingår i skötselområde 9 och ligger i en aktivitetszon, se Figur 6. (www.lansstyrelsen.se/dalarna, 2023)

Figur 6 Karta över reservatets aktivitzoner inom vildmarkszonen. (www.lansstyrelsen.se/dalarna, 2023)

4 Avgränsning

Det som omfattas av denna tillståndsprövning är åtgärder inom och utanför Natura 2000-områdena och naturreservatet, samt ett genomförande av detaljplan. Åtgärder utgörs av sittlift, toppstuga och serviceväg upp till toppstugan inklusive åtgärdernas byggskede. Detaljplanen utgörs av plankarta med planbestämmelser och planbeskrivning inklusive genomförandebeskrivning (byggskede).

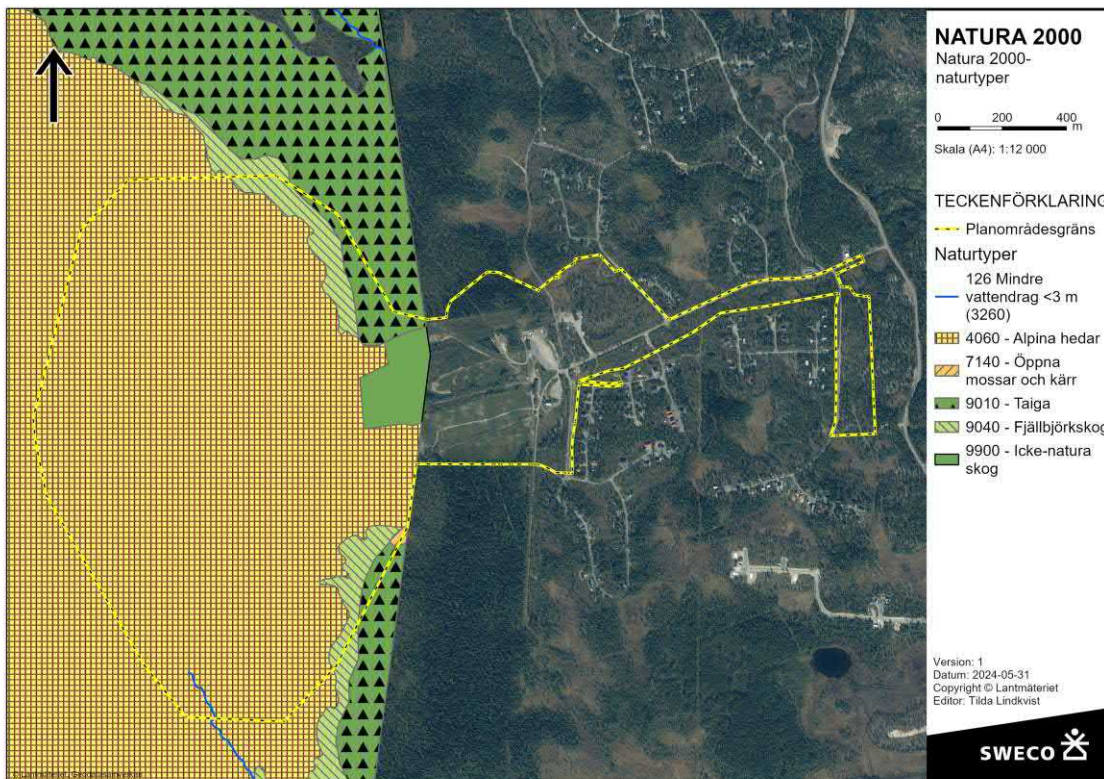
4.1 Avgränsning i sak

4.1.1 Natura 2000-prövning Långfjället-Städjan-Nipfjället (SE0620001)

4.1.1.1 *Naturtyper*

I bevarandeplanen för Natura 2000-området Långfjället-Städjan-Nipfjället (SE0620001) pekas flera naturtyper ut som området har som syfte att skydda.

Av dessa naturtyper har tre påträffats inom planområdet; fjällbjörkskog (9040), taiga (9010) och alpina rishedar (4060), se Figur 7. Dessa föreslås ingå i bedömningen av planens påverkan på Natura 2000-området och beskrivs kortfattat i avsnitten nedan.

Figur 7 Registrerade Natura 2000-naturtyper inom gränsen för Natura 2000-området. (Naturtypskartan, www.Naturvardsverket.se) Ungefärligt planområde inför granskningskedet markerat med gul linje. I NVI (Sweco, 2022) identifierades Natura 2000-naturtyper med fullgod status även utanför det avgränsade Natura 2000-området, se bilaga 2:2.

Alpina rishedar 4060

Alpina rishedar karaktäriseras av trädlösa ris-, moss- och lavdominerade hedar som förekommer i alpin region samt på isolerade fjäll i boreal region (Naturvårdsverket, 2011). Minst 50 % av vegetationen i naturtypen ska bestå av ris och dvärgbuskar. Alpina rishedar hittas ovanför trädgränsen, väster om fjällbjörkskogen. Naturtypen finns på både kalkfattiga och kalkrika marker. Skötsel i form av renbete är vanligt och utgör en påverkansfaktor på vegetationen. Det finns en naturlig hydrologi hos alpina rishedar som varierar från mycket tidigt framsmälta eller aldrig snötäckta vindhedar, där frosttorka är vanligt, till sent framsmälta snölegor.

Typiska arter för naturtypen utgör en bedömningsgrund för naturtypens bevarandestatus. Karaktäristiska arter utgörs av "vanliga" arter som är utmärkande för naturtypen. Alpin rished har gynnsamt bevarandetilstånd enligt bevarandeplanen. (Länsstyrelsen i Dalarnas län, 2020)

Naturtypen alpin rished hotas idag av klimatförändringar där vissa arter gynnas på bekostnad av andra. Alpin rished hotas både av för intensivt renbete och avsaknad av renbete. Ett annat hot mot naturtypen är körning med terrängfordon som kan negativt påverka dräneringsmönstret i den alpina risheden. Exploatering och ändrad markanvändning samt nedfall av luftburna föroreningar utgör ytterligare hot. (Naturvårdsverket, 2011)

Fjällbjörkskog 9040

Naturtypen fjällbjörkskog karaktäriseras av att minst 50% av grundytan utgörs av fjällbjörk (Naturvårdsverket, 2012a). Fjällbjörkskog finns i subalpina miljöer på torr-fuktig och näringsfattig-näringsrik mark. Naturtypen hittas ovan gränsen för barrskog. Andra trädslag kan även förekomma inom naturtypen, så som hägg, rönn, sälg, gråal, asp, viden, tall och gran.

Naturtypen kan utgöras av en mer öppen lågväxt yta med inslag av buskmarker (långväxt fjällbjörkskog) eller en mer högväxt slutet skog (högväxt fjällbjörkskog). Renbete är vanligt i fjällbjörkskog.

Skogen ska vara en naturskog eller kunna bli det i en relativt nära framtid. Det vill säga, skogen utvecklas genom naturlig dynamik där träd dör av naturliga orsaker samt där naturliga störningar så som stormfällning, insektsangrepp, översvämningar och brand sker.

I fjällbjörkskog ska inslag av gamla träd och död ved finnas och skogen ska vara i ett sent eller relativt sent successionsstadium. Vegetationen i fjällbjörkskog varierar beroende på jordmån och exponering. De fattigare vegetationstyperna består av lavar och ris och de rikare av högorter.

Typiska arter för naturtypen fjällbjörkskog utgör en bedömningsgrund för naturtypens bevarandestatus. Karaktäristiska arter för naturtypen utgörs av "vanliga" arter som är utmärkande för naturtypen. Fjällbjörkskog har gynnsamt bevarandetilstånd enligt bevarandeplanen (Länsstyrelsen i Dalarnas län, 2020)

Naturtypen fjällbjörkskog hotas idag av exploatering i form av nya anläggningar och vägar för till exempel turism. Fjällbjörkskog hotas även av skogsavverkning, markskador och dikning, klimatförändringar och ändrad dynamik hos smågnagare och fjällbjörkmätare. (Naturvårdsverket, 2012a)

Taiga 9010

Naturtypen taiga karaktäriseras av en kontinuerligt skogsbevuxen mark med inhemska trädslag så som gran, tall, björk, asp, rönn och sälg (Naturvårdsverket, 2011a). Ingen tydlig påverkan från avverkning ska ses i skogen. Trädskiktets krontäckningsgrad kan variera mellan 30–100%.

Taiga finns i boreal-boreonemoral zon på torr-blöt och näringsfattig-näringsrik mark. Naturtypen ska ha en förekomst av substrat i form av till exempel gamla grova träd, bränd ved eller representativa trädslag. Skogen ska vara i ett sent eller relativt sent successionsstadium.

Skogen ska i dagsläget vara en naturskog eller kunna bli det i en relativt nära framtid. Det vill säga, skogen utvecklas genom naturlig dynamik där träd dör av naturliga orsaker samt där naturliga störningar så som stormfällning, insektsangrepp, översvämningar och brand sker.

Hydrologin i skogen ska inte vara under stark generell påverkan från markavvattning. Det är vanligt med hotade arter inom naturtypen så som fåglar, mossor, lavar, svampar och evertebrater (främst skalbaggar). Många av dessa är avhängiga av förekomst av död ved och gamla träd. (Naturvårdsverket, 2012b)

Typiska arter för naturtypen taiga utgör en bedömningsgrund för naturtypens bevarandestatus. Karaktäristiska arter för naturtypen utgörs av "vanliga" arter

som är utmärkande för naturtypen. Taiga har gynnsamt bevarandetilstånd enligt bevarandeplanen (Länsstyrelsen i Dalarnas län, 2020)

Naturtypen taiga hotas idag av bland annat exploatering, skogsavverkning, markskador och nedfall av kemiska ämnen. Taiga hotas även av diverse åtgärder som höjer produktionen inom skogsbruket så som gödsling, plantering och användning av främmande träslag. Ytterligare ett hot mot taiga är fragmentering där till exempel bilvägar genom skogen kan leda till uppdelning av vissa organismers populationer.

Naturtypen hotas även av brist på dynamik där brand, översvämning, vind eller angrepp av insekter och svamp saknas. Detta i sin tur leder till att arter endast förekommer i fåtalet stadier av skogens utveckling. Även invasiva främmande arter kan negativt påverka den naturliga floran och faunan. Taiga hotas också av systempåverkande arter, så som klövvilt som kan påverka förekomst av olika arter. (Naturvårdsverket, 2012b)

4.1.1.2 Arter

Bevarandeplanen omfattar två arter av däggdjur; lo och järv. Båda dessa finns observerade i och i ett stort område runt Natura 2000-området och reservatet (Rovbase, 2023). Då dessa båda däggdjur strövar över stora områden och inte har noterats föda ungar inom eller i närheten av planområdet, avgränsas dessa bort från Natura 2000-prövningen. Planen och åtgärderna bedöms inte kunna påverka arterna eller dess bevarandestatus.

Bevarandeplanen omfattar 15 utpekade fågelarter¹. I den genomförda fågelinventeringen påträffades totalt 46 fågelarter. 17 av dessa tillhör de fågelarter som, enligt förordningsmotiv till och myndigheters tolkning av artskyddsförordningen, ska ges en särskild prioritet i naturvårdsarbetet. Det vill säga fågelarter som är upptagna på nationella rödlistan, förtecknade i EU:s fågeldirektivs bilaga 1 samt vars populationer har minskat med mer än 50 % sedan 1980 (FM 2022:5, PM dnr. Nv-04718-22 & 2022/1756), hädanefter kallade "prioriterade fågelarter".

Bland utpekade fågelarter (som således även utgör prioriterade fågelarter) enligt Natura 2000-området noterades följande fyra arter inom ramen för inventeringen; ljunpipare, tjäder, spillkråka och tretåig hackspett. Noterbart är att inga fjällpipare, stenfalkar eller hökugglor observerades under inventeringen.

Vidare har det i Artportalen under perioden 2000 – 2023 rapporterats totalt 42 prioriterade fågelarter. Även om en majoritet av rapporterna sannolikt avser fågelobservationer i Fjätervålen närmaste omgivning, inryms i rapportunderlaget både fågelobservationer gjorda på flera kilometers avstånd från Fjätervålen samt fågelobservationer utan kommentarer och närmare specificering.

En komplett tabell med alla fågelobservationer enligt ovan återfinns i bilaga 1:1. I bilaga 2:3, Fågelinventeringen, finns inventeringsfynden utplacerade på karta.

För att avgränsa vilka fåglar som behöver utredas närmare i specifik MKB har en metod utarbetats. Metoden bygger på en sällning i flera steg. Alla fågelarter som noterats i fågelinventeringen (Sweco, 2022) samt de fåglar som noterats i artportalen under åren 2000–2023 i Fjätervålen som allmän fyndplats, se tabell i

¹ Berguv, Brushane, Fjällpipare, Hökuggla, Ljunpipare, Silvertärna, Smalnäbbad simsnäppa, Spillkråka, Stenfalk, Tjäder, Trana, Tretåig hackspett, Fiskgjuse, Kungsörn och Smålom.

bilaga 1:1, ingick i sällningen. Arterna i den totala sammanställningen klassades inledningsvis enligt nedanstående tre kriterier:

Kriterium 1) *arter knutna till utpekade naturtyper* som ingår i prövningen dvs.

- a) utpekade arter i bevarandeplanen för området
- b) typiska arter för de förekommande natura 2000-naturtyperna inom planområdet (taiga, fjällbjörkskog och alpin rished)

Kriterium 2) *häckande fågelarter* (som observerats med häckningskriterier eller annan liknande aktivitet)

Kriterium 3) Andra artskyddsarter så kallade *prioriterade fågelarter*:

- a) arter upptagna i fågeldirektivets bilaga 1
- b) rödlistade arter
- c) arter med >50%-minskning.

I sällningens steg 1 sorterades 49 fågelarter bort från fortsatt utredning, då de inte uppfyllde någon av de ovanstående tre kriterierna; Utpekade i bevarandeplanen, typiska arter för de förekommande Natura 2000-naturtyperna inom planområdet och är heller inte prioriterade fågelarter. Ringtrast uppfyller inte någon av kriterierna, men ingick ändå i sällningen eftersom det är en relativt ovanlig art i Dalarnas län. I sällningens steg 2 sorterades ytterligare åtta fågelarter bort. Arterna har inte observerats i utredningsområdet och eller bedöms sakna lämpliga livsmiljöer inom eller i direkt anslutning till planområdet. Arter som finns utpekade i bevarandeplanen kommenteras särskilt. Arter som finns utpekade i bevarandeplanen, men som varken återfunnits vid inventeringen eller i artportalen är smålom, brushane, smalnäbbad simsnäppa, fiskgjuse och silvertärna. Dessa avgränsades också bort enligt denna sällning.

I sällningens slutliga steg 3, kvarstod 40 fågelarter som bedömdes uppfylla en eller flera av kriterierna för avgränsningen ovan. Arterna är antingen återfunna vid inventeringen eller inrapporterade i artportalen åren 2020–2023. Resultatet av sällningen i fyra steg resulterade således i att 40 arter av totalt 97 arter bedömdes behöva utredas för eventuell påverkan på bevarandestatus och risken att utsättas för betydande störning med anledning av detaljplanen och planerade åtgärder inom skidanläggningen.

Tabeller som visar resultatet av sällning ett och två återfinns i bilaga 1:2.

Tabell 5 redovisar de 40 arter som utreds vidare i MKB samt motiv till varför de skall ingå i MKB för Natura 2000-prövningen.

Tabell 5. Tabell över fågelarter som utreds inom ramen för tillståndsprövningen samt motivering. Fågelarterna uppfyller en eller flera av kriterierna för avgränsningen. Arterna är antingen återfunna vid inventeringen eller inrapporterade i artportalen åren 2000–2023. Effekter på arterna och dess bevarandestatus utreds vidare i specifik MKB.

Artnamn	Utpekade arter N2000	Prioriterade arter			Motivering
		Fågeldir. Bil.1	Rödlistad	50%-minskn	
Spillkråka	X	X	NT		1 Möjlig häckning (spel/sång) i skogslandskapet nedanför högfjället. Reviret bedöms sträcka sig över stora delar av Ö inventeringsområdet. Typisk art.
Tretåig hackspett	X	X	NT		2 Möjlig häckning (obs i lämplig häckningsbiotop) i skogslandskapet nedanför högfjället. Ett bedömt revir vardera i norra respektive södra delen av inventeringsområdet. Typisk art.
Ljungpipare	X	X			1 Möjlig häckning (spel/sång) + 5 Trolig häckning (upprörd, varnande). Dominerande fågelart uppe på kalfjället.
Tjäder	X	X			1 Möjlig häckning (obs i lämplig häckningsbiotop) noterad i grandominerad i S inventeringsområdet. Typisk art.
Orre		X			1 Säker häckning (bo, ägg, ungar). Hona med ensam pulli noterad invid myrkant alldeles S inventeringsområdet.
Blåhake		X			1 Möjlig häckning (spel/sång). Ett sjungande exemplar noterades 12/6 i de buskmarker av vide och björk-/gransly som bildats invid skidbacken.
Grönfink			EN		2 Möjlig häckning (spel/sång) kring byn Fjätervålen.
Björktrast			NT		2 Säker häckning (bo, ägg, ungar) i form av adult fågel med flera ungar invid byn Fjätervålen.
Rödvingetrast			NT		2 Möjlig häckning (spel/sång) i skogsområdena i norra delen av inventeringsområdet.
Buskskvätta			NT		1 Säker häckning (bo, ägg, ungar) i form av en adult med unge i buskmarkerna som bildats mitt i skidbacken centralt i området.

Artnamn	Utpekade arter N2000	Prioriterade arter			Motivering
		Fågeldir. Bil.1	Rödlistad	50%-minskn	
Svartvit flugsnappare			NT		2 Möjlig häckning (spel/sång) i skogsområdena S inventeringsområdet.
Ärtsångare			NT		1 Möjlig häckning (spel/sång) bland skogsdungar och buskmarker utmed skidbacken centralt i området.
Talltita			NT		6 Möjlig häckning (spel/sång) utspritt i skogslandskapet nedanför högfjället. Bör betraktas som allmän häckfågel i området.
Gök				X	7 Möjlig häckning (spel/sång) utspritt i inventeringsområdet.
Rödstjärt				X	7 Möjlig häckning (spel/sång) i skogslandskapet nedanför högfjället.
Järnsparv				X	3 Möjlig häckning (spel/sång) i skogslandskapet nedanför högfjället.
Dalripa					1 Möjlig häckning (obs i lämplig häckningsbiotop) i form av 1–2 individer utmed fjällbäck i fjällsluttning i södra delen av inventeringsområdet. Typisk art.
Fjällripa					2 Möjlig häckning (par i lämplig häckningsbiotop) + 1 Trolig häckning (upprörd, varnande). Tämligen allmän art på kalvfjället, med uppskattningsvis totalt 3 par. Typisk art.
Fjällpipare		X			Har rapporterats med säkerställd häckning i form av flygfärdiga ungar och bobesök
Stenfalk	x	X	NT		Allmän art i närområdet/regionen. Kärnområdet troligen uppåt Rogen-trakten och Långfjället medan fjällmassivet nyttjas mer sporadiskt för häckning och födosök. Fjätervålen kanske mest sporadiskt då de småfågelrika markerna (utsträckta fjällhedar, vidsträckta myrmarker, mosaik av gölar, tjärnar och småvatten) till stor del saknas. Två rapporter från Fjätervålen. Typisk art.

Artnamn	Utpekade arter N2000	Prioriterade arter			Motivering
		Fågeldir. Bil.1	Rödlistad	50%-minskn	
Pärluggla		X			Har rapporterats med möjliga häckningar i form av par med lämplig häckningsbiotop eller ensamt sjungande hanar. Typisk art.
Sparvuggla		X			Har rapporterats med möjliga häckningar i form av par med lämplig häckningsbiotop eller ensamt sjungande hanar.
Hökuggla	x	X			Lämplig biotop med äldre gles skog intill myrar, mossar och hyggen finns i området. En handfull rapporter inkomna under senare år från Fjätervålen. Arten allmän i närområdet/regionen och sporadiskt förekommande inom planområdet, även om underlaget förvisso är dåligt. Bedöms ha tillräckligt med lämpligt habitat för häckning och födosök inom såväl reservatet som N2000-området.
Gråspett		X			Prioriterad art. Fynd i artportalen. Arten har potential att häcka i området. Typisk art.
Lavskrika		X			Har rapporterats med möjliga häckningar i form av par med lämplig häckningsbiotop eller ensamt sjungande hanar. Typisk art.
Järpe		X	NT		Har rapporterats med möjliga häckningar i form av par med lämplig häckningsbiotop eller ensamt sjungande hanar. Typisk art.
Tornseglare			EN		Har rapporterats med möjliga häckningar i form av par med lämplig häckningsbiotop eller ensamt sjungande hanar.
Hussvala			VU		Har rapporterats med möjliga häckningar i form av par med lämplig häckningsbiotop eller ensamt sjungande hanar.
Kråka			NT		Rödlistad

Artnamn	Utpekade arter N2000	Prioriterade arter			Motivering
		Fågeldir. Bil.1	Rödlistad	50%-minskn	
Mindre hackspett			NT		Rödlistad, typisk art
Enkelbeckasin			NT		Rödlistad
Duvhök				X	Nedåtgående trend
Tallbit			VU		Rödlistad, typisk art
Gulspurv			NT		Rödlistad
Gråsiska					Typisk art
Tofsmes					Typisk art
Sävsparv			NT		Rödlistad
Bergfink					Typisk art
Kungsörn	X	X	NT		Många rapporter och god mängd lämpliga miljöer inom närområdet. Häckar på några platser i reservatet. Vildmarkerna kring Rogen utgör troligen kärnområde för arten. Några avsnitt med lämplig livsmiljö och enstaka rapporter från Fjätersvålen, men inget som tyder på häckning. Bedöms främst nyttja projektområdet som födosöksmark.
Ringtrast					Regionalt ovanlig med ~50 par i Dalarnas län

4.1.2 Natura 2000-prövning Fjätälven och Västvallen i StorFjätan (SE0620003)

4.1.2.1 Naturtyper och arter

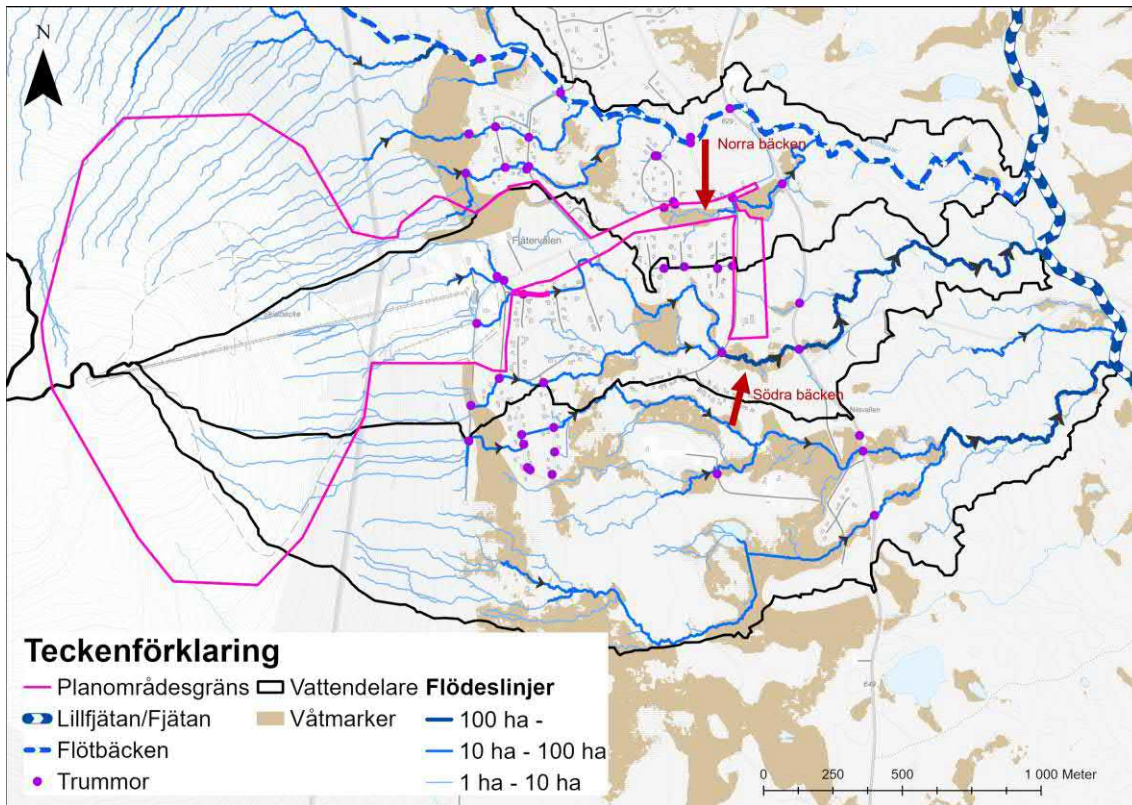
Tre naturtyper² och en art³ har utpekats i bevarandeplanen för området, dock förekommer ingen av dessa naturtyper (eller arten) inom planområdet. Hot mot naturtyperna 3210 Större vattendrag och 3260 Mindre vattendrag punktsläpp, näringsurlakning, erosion (grumling) eller förändringar av flödesmönster.

Planområdet är beläget i vattendragens avrinningsområden och ett biflöde, Flötbäcken, som identifierats som viktigt för älvarna rinner norr om planområdet. En avrinningsanalys visar att delar av planområdet avrinner mot Flötbäcken via exempelvis den utmarkerade bäcken benämnd som Norra bäcken, se Figur 8. I huvudsak avrinner planområdets centrala och västra delar direkt mot Lill-Fjätan via våtmarker och den bäck som benämns Södra bäcken. De blåa linjerna utgör inte alltid befintliga bäckar utan är utifrån topografin möjliga rinnvägar vid höga

² Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260), *Artrika stagg-gräsmarker på silikatsubstrat (3260) och Naturliga större vattendrag av fennoskandisk typ (3210).

³ Utter, Lutra lutra (1355)

flöden. I Figur 8 visas resultatet av avrinningsanalysen med de olika vattendelarna i området runt planområdet samt bäckarna utmarkerade.

Figur 8 Avrinningsanalys med planområdet markerat med rosa linjer och bäckarna som benämns Norra och Södra bäcken utmarkerade. Bäckarna är inte namngivna på kartunderlag. (Sweco, 2024)

Utifrån avrinningsanalysen kan det konstateras att Norra bäcken (Figur 8) i östra delen av planområdet avrinner mot Flötbäcken och når bäcken efter ca 400 meter. De centrala och sydöstra delarna av planområdet avrinner mer söderut och når mindre bäckar så som Södra bäcken vilken mynnar i skogsområdet nära Lill-Fjätan (Figur 8) ca 1 km från planområdet.

En dagvattenutredning kommer att utreda vilken dagvattenhantering som är nödvändig för att rena dagvattnet inom planområdet i syfte att inte påverka Natura 2000-områdets värden. Dagvatten kommer att fördröjas och hållas åtskilt från de naturliga bäckarna i området så långt det är möjligt genom fördröjningsmagasin och separata infiltrationsdiken. Planen kommer att påverka en mindre yta av myrmark med torvdjup om ca 0,5-1 m i norra delen av det centrala planområdet.

Det finns risk för att ett genomförande av detaljplanen kommer att generera föroreningar och spridning av sediment till Natura 2000-vattendragen om inga dagvattenlösningar eller skyddsåtgärder i byggskedet kommer till stånd. I arbetet med planförslagets utformning inför granskning genomförs en skyfallsutredning, en hydrogeologisk utredning samt en fördjupad dagvattenutredning. Utredningarna kommer att ligga till grund för skyddsåtgärder och eventuellt ytterligare anpassningar.

Betydande störning på utter, som är utpekad art i bevarandeplanen, eller på arter typiska för större och mindre vattendrag bedöms inte uppstå.

MKB för tillstånd avgränsas till ett genomförande av planen med avseende på hantering av risken för spridning av föroreningar samt ändrade flöden till Natura 2000-området Fjätälven och Västvallen i StorFjätan (SE0620003).

4.1.3 Dispens från naturreservatsföreskrifter

De skötselområden som bedöms riskera påverkan vid ett genomförande av detaljplanen och åtgärder inom reservatet är Äldre skog med fri utveckling, Kalfjäll, Särskilda artförekomster samt Friluftsliv och anläggningar. Gällande reservatsföreskrifter anges på Länsstyrelsen i Dalarnas läns hemsida. Utifrån länsstyrelsens önskemål har dock underlag för tillståndsansökan inhämtats från den reviderade skötselplanen som är överklagad i delarna som gäller föreskrifter A1-A13. Övriga föreskrifter anses gällande och utgör därmed underlag för denna tillstånds- och dispensansökan.

Detaljplanen och åtgärdernas påverkan på naturreservatet bedöms utifrån de syften och bevarandemål för naturreservatet som anges i kapitlen nedan.

4.1.3.1 *Bevara biologisk mångfald*

Ett av Stådjan-Nipfjällets största värden består i att det är ett sammanhängande område med hög grad av orördhet. Syftet är att för framtiden bevara de olika naturtypernas ekosystem och naturliga processer i ett betespräglat, storslaget fjällandskap i väsentligen orört och ostört tillstånd. Ingrepp som fragmenterar området kan därför göra skada på dess värden.

4.1.3.2 *Vårda och bevara värdefulla naturmiljöer*

Syftet med naturreservatet är även att bevara och vårda brandpräglade och hävdgynnade delområden. Renskötseln är en rättighet som Idre Nya Sameby har och som ska beaktas vid alla typer av åtgärder som kan ha en inverkan på utövandet av denna rättighet. Renen och renskötseln bidrar till ökad dynamik, större artrikedom och bevarandet av vissa hävdberoende naturtyper och bör även av dessa skäl prioriteras.

4.1.3.3 *Tillgodose behov av områden för friluftslivet*

Syftet är även att – i den mån det inte strider mot bevarandebudet – ge möjlighet till friluftsliv och vetenskaplig forskning. Friluftslivets intressen prioriteras i anslutning till befintliga anordningar för friluftslivet. I övriga områden prioriteras bevarande och gynnande av den biologiska mångfalden. Icke motorburet friluftsliv prioriteras framför motorburet.

Naturreservatet är främst avsatt för att säkerställa och utveckla de biologiska värdena, varför nya leder och andra anordningar för friluftslivet endast får lokaliseras på sådant sätt att biologiska värden ej äventyras och möjligheterna att bedriva renskötsel inte påverkas negativt.

4.1.3.4 *Skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter*

De livsmiljöer och arter som enligt EU:s fågeldirektiv respektive art- och habitatdirektiv förekommer i det befintliga Natura 2000-området Långfjället-Stådjan-Nipfjället ska skyddas och gynnsam bevarandestatus upprätthållas.

Förekomsterna av rödlistade arter ska bevaras i nuvarande numerär eller öka. Av människan påverkade ej hävdgynnade livsmiljöer, exempelvis flottningsrensade vattendrag, återställs till naturligast möjliga tillstånd.

4.1.4 Sammanfattning av avgränsning i sak

Planen riskerar både direkt och indirekt påverkan på det skyddade Natura2000-området Långfjället-Städjan-Nipfjällets (SE0620001) ingående naturtyper och arter. Prövningen om tillstånd utifrån Natura 2000-lagstiftningen (MB 7 kap. 28a §) föreslås avgränsas till att säkerställa att gynnsam bevarandestatus eller möjligheterna att uppnå gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som förekommer i planområdet inte påverkas negativt av ett genomförande av planen eller åtgärderna. En sammanfattning av föreslagen avgränsning i sak presenteras i Tabell 6 nedan.

Tabell 6 Sammanställning av avgränsning i sak specifik MKB.

Naturtyp,art eller mål	Risk för påverkan	Kommentar
Alpin rished	Arealförlust och slitage	Avgränsas till påverkan från toppstuga, lift och serviceväg
Fjällbjörkskog	Arealförlust och slitage	Avgränsas till påverkan från lift och serviceväg
Taiga	Arealförlust och bruten konnektivitet	Avgränsas till påverkan från lift och planens genomförande
Avgränsade fågelarter	Arealförlust, bruten konnektivitet och störning (habitatförsämring)	Avgränsas till påverkan från toppstuga, lift, serviceväg och planens genomförande
Större vattendrag	Spridning av föroreningar och grumling av tillflöden	Avgränsas till ett genomförande av detaljplanen nedanför fjället.
Mindre vattendrag	Spridning av föroreningar och grumling av tillflöden	Avgränsas till ett genomförande av detaljplanen nedanför fjället.
Mål i skötselplan	Målen motverkas	Bevara biologisk mångfald, Vårda och bevara värdefulla naturmiljöer, Tillgodose behov av områden för friluftslivet, Skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter.

4.2 Geografisk avgränsning

Natura 2000-tillstånd söks för markanvändning och detaljplanens genomförande inom och utanför Natura 2000-området Långfjället-Städjan-Nipfjället (SE0620001). Tillstånd söks även för de åtgärder som är en förutsättning för att få ekonomisk bärighet i skidanläggningen, det vill säga stolslift, serviceväg och toppstuga. Tillstånd söks för markanvändning och detaljplanens genomförande utanför Natura 2000-området Fjätälven och Västvallen i StorFjätan (SE0620003) med avseende på risk för förorening genom tillkommande dagvatten och ändrade flöden.

Dispens från reservatsföreskrifterna söks för markanvändning och detaljplanens genomförande inom reservatsgränsen. Dispens söks även för de åtgärder inom reservatet som är en förutsättning för att få ekonomisk bärighet i skidanläggningen, det vill säga stolslift, serviceväg och toppstuga.

4.3 Avgränsning i tid

Detaljplanens genomförandetid är 10 år. Konsekvenser på kort sikt avser byggskedet och planens genomförandetid. Konsekvenser på lång sikt avser liftens och vägens livslängd som är uppskattade till 50 år.

4.4 Antaganden om kumulativa effekter

Som kumulativa effekter görs antagande om annan verksamhet inom och i anslutning till Natura 2000-området och reservatet i samråd med länsstyrelsen.

Kumulativa effekter skulle kunna uppstå från skogsbruk, energianläggningar, klimatförändringar och spridd bebyggelse.

I bedömningen av kumulativa effekter beskrivs möjlig framtida utveckling i området samt andra åtgärder som planeras, exempelvis grundvattenuttag och anläggande av ledning till reningsverket i Idre.

Ett ökat besöksstryck inom reservatet kan leda till kumulativa effekter för biologisk mångfald, renskötsel mm. Prognoser för ökat besöksstrycket ska redovisas. Hur stor ökning av besöksstrycket som reservatet tål avgränsas bort och hanteras av länsstyrelsen inom ramen för reservatsansvaret.

5 Innehåll i MKB

Innehållet i en MKB styrs av miljöbalken och vad som är relevant för en prövning enligt 7 kap. 28 § MB. I denna prövning tas även hänsyn till vilken information som krävs för dispens eller tillstånd till åtgärd i naturreservat. Förslag på innehållsförteckning finns i bilaga 1:4. Förslaget är en utgångspunkt och rubrikerna kan komma att ändras under processens gång för att tydligt spegla innehållet.

Medverkande konsulter

Emma Campbell uppdragsledare:

Emma är senior miljökonsult med en magisterexamen i företagsekonomi med inriktning Ekologisk ekonomi. Emmas arbetslivserfarenhet inom strategiska miljöfrågor, miljödriven affärsutveckling och miljöbedömningar innefattar anställningar vid såväl länsstyrelse, kommun, regionalt offentligt bolag som konsultbolag. Som miljökonsult har Emma främst arbetat som projektledare och författare i en rad strategiska och specifika miljöbedömningar och miljökonsekvensbeskrivningar.

Karolina Nittérus ansvarig handläggare:

Karolina är senior miljökonsult och Fil. Dr. i Tillämpad miljövetenskap/skogsekologi med över 20 års erfarenhet av arbete med biologisk mångfald, artskydd, ekologi, skyddade områden, Natura 2000, landskapsekologi, skydds- och kompensationsåtgärder, ekologiska samband/grön infrastruktur samt strategiska och specifika miljöbedömningar.

Robert Petersén biolog, inriktning ornitologi

Robert är ekolog med bred utbildning inom biologi, miljövetenskap och hållbar stadsplanering med särskild fokus på fåglar med 20 års erfarenhet som aktiv ornitolog. Han har arbetat som naturmiljökonsult och dessförinnan som naturinventerare samt fågel- och naturguide åt bl.a. Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Länsstyrelsen i Östergötland och Norrköpings kommun. Robert har erfarenhet av artinventeringar, artskyddsutredningar, naturvårdsutlåtanden, naturvärdesinventeringar (NVI) och miljökonsekvensbeskrivningar (MKB).

Johan Nyqvist senior biolog, fjällmiljöer och rennäring

Johan är senior miljökonsult/uppdragsledare och expert inom renskötselåtgärder, rovdjurs- och viltförvaltning, strategisk planering och förvaltning av naturresurser, permakulturdesign (PDC), rural utveckling, utveckling av biologisk mångfald på fastigheter, utveckling och utvärdering av metoder för biologiska inventeringar, kris- och konflikthantering, samrådsförfarande, utveckling av miljödrivna produkter, turismutveckling.

Marie Stafstedt Myhrman senior miljökonsult Natura 2000

Marie är senior miljökonsult och har arbetat med hållbar utveckling och biologisk mångfald i över 20 år. Marie arbetar som uppdragsledare, handläggare och expert med prövning och tillstånd enligt 7 kapitlet miljöbalken, främst inom fysisk planering och infrastrukturuppdrag samt artskyddsfrågor.

Referenser

FM 2022:5. (2022). Förordning om ändring i artskyddsförordningen (2007:845). Regeringen.

Länsstyrelsen i Dalarnas län, 2005. Bevarandeplan Natura 2000, SE0620003 Fjätälven och Västvallen i Storfjäten.

Länsstyrelsen i Dalarnas län, 2020. Skötsel – och bevarandeplan för naturreservatet och Natura 2000-området Stådjan-Nipfjället. (Revidering av beslut samt skötsel- och bevarandeplan för Stådjan-Nipfjällets naturreservat i Älvdalens kommun)

Naturvårdsverket, 2011. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1. Alpina rishedar, EU-kod 4060.

Naturvårdsverket, 2012a. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1. Fjällbjörkskog, EU-kod 9040.

Naturvårdsverket, 2012b. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1. Taiga, EU-kod 9010.

Nv-04718-22 & 2022/1756. (2022). Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens gemensamma tolkning av förändringarna i 4 § artskyddsförordningen om fridlysning av fåglar i samband med skogsbruk. Naturvårdsverket & Skogsstyrelsen.

Sweco, 2022. (reviderad 2023) Naturvärdesinventering Fjätersvålen.

Sweco, 2022 Fågelinventering, Fjätersvålen Älvdalens kommun.

Sweco, 2023. Geomorfologisk kartering, Fjätersvålen.

Sweco, 2024. Hydrogeologisk utredning, Fjätersvålen.

Together with our clients and the collective knowledge of our 18,500 architects, engineers and other specialists, we co-create solutions that address urbanisation, capture the power of digitalisation, and make our societies more sustainable.

Sweco – Transforming society together